

When the chassos came along, and then the Chief Chasso, and then the Governor himself, all these cell-droogs of mine were very shoomny with tales of what I'd done...

Коли прийшли охоронники, а за ними головний наглядач і сам начальник в'язниці, мої кенти по камері заходилися навперебій переказувати, як я приїшл того покидька...(пер. О. Буценка)

Когда пришли сперва вертухаи, потом начальник охраны, а потом и сам комендант, все мои как бы товарищи по камере, перекрикивая друг друга, бросились наперебой рассказывать, что и как я делал (пер. В.Бошняка)

Один за другим в камере начали появляться надзиратели, потом старший надзиратель, потом сам Губернатор - начальник тюрьмы. Мои соучастники наперебой расписывали, как я убивал этого извращенца...(пер. Є. Синельщикова)

Таким чином, у висновку нашого дослідження слід підкреслити, що в більшості ситуацій перекладач орієнтується на обрану ним стратегію, але в найскладніших випадках (таких як передача образності та структурних особливостей оказіональних одиниць) він повинен звертатися до власного лінгвістичного досвіду, ерудиції, відчуття мови. В будь-якому разі, при відтворенні стилістично-маркованих елементів перекладач повинен орієнтуватись на почуття смаку і не зловживати сленгізмами та вульгаризмами мови перекладу, бо це може привести до зниження загальної естетики художнього твору.

Література

Burgess A. The Clockwork Orange. – New York and London : W.W. Norton and Company, 1986. – 192 p.

Берджесс Е. Механічний апельсин / Пер. з англ. О.Буценко. – Львів : Кальварія, 2003. – 176 с..

Берджесс Э. Заводной апельсин / Пер. с англ. В. Бошняка. – Л. : «Художественная литература» и социально-коммерческая фирма «Человек», 1991. – 156 с.

Берджесс Э. Заводной апельсин / Пер. с англ. Е. Синельщикова. – [http:// www.bookZ.ru](http://www.bookZ.ru), 2004. – 127 с.

(Матеріал надійшов до редакції 10.09.17)

УДК 811.111:81'22=622.821.3

КОЗЛОВА Т. О.

(Запорізький національний університет)

АВТОХТОННІ РЕДУПЛІКАЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ НОВОЇ ЗЕЛАНДІЇ В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ ІКОНІЧНОСТІ

Статтю присвячено дослідженню редуплікації як типового способу вираження квантитативного принципу іконічності 'більше форми : більше змісту'. Доведено значущість іконічних засобів кодування інформації про довкілля в ситуації контакту неспоріднених мов на прикладі мови маорі, у якій поширена редуплікація, та англійської мови, де редуплікація – периферійне явище. З'ясовано/Виявлені/Встановлені когнітивні чинники формування редуплікації на базі автохтонних запозичень у новозеландському національному варіанті англійської мови.

Ключові слова: редуплікація, іконічний знак, когнітивний принцип квантитативності, новозеландський варіант англійської мови, мова маорі, мовний контакт.

Козлова Т. О. Автохтонные редупликации в английском языке Новой Зеландии в контексте теории иконичности. В статье редупликация рассматривается как способ реализации квантитативного принципа иконичности 'больше формы : больше содержания'. Доказана значимость иконического способа кодирования информации о мире в ситуации контакта неродственных языков, в частности, языка маори, в котором редупликация является наиболее продуктивным способом словообразования, и английского языка, в котором редупликация – периферийное явление. Установлены когнитивные факторы формирования редупликации на базе автохтонных заимствований в новозеландском варианте английского языка.
Ключевые слова: редупликация, иконический знак, когнитивный принцип квантитативности, новозеландский вариант английского языка, язык маори, языковой контакт.

Kozlova T. O. Iconic Perspective on Autochthonous Reduplications in New Zealand English. This article seeks universal principles of language worldview design in the process and outcome of non-cognate languages contact. It explores how cultures seek for transparent and communicatively efficient means of information encoding.

Beginning with the discussion of reduplication, its universality and iconic features, the paper goes on to look into the structure and meanings expressed by reduplicated words in the Maori language. It is argued that both transparent and opaque iconic reduplications in Maori agree with the cognitive principle of quantity 'more form : more meaning'. In stark contrast to the centrality of reduplication

in Maori, the English language gives less importance to reduplicated stems. Those do not follow any regular form-meaning patterns but constitute units with syncretic pragmatic and expressive role in discourse. In other words, reduplications in English have pragmatic rather than semantic functions.

Despite the fundamental difference that in the Maori language reduplications have a far wider range of functions and meanings than they do in English, Maori words shaped in that fashion have been eagerly borrowed. The extensive use of reduplication in the situation of non-cognate languages arise from the analytical nature of languages in contact; a universal tendency to achieve clarity of communication by repetition; relatively high linguistic competence of speakers. The abundance of reduplicated Maori bases in New Zealand English is also conditioned by the insufficient cultural competence of the settlers. Thus many Maori loans are reduplicated in New Zealand English and deviate from their original forms which are not and cannot be reduplicated in Maori.

Reduplication is generally regarded as an iconic means of encoding when it expresses a kind of accumulative (intensiveness, gradual increase, collectiveness, etc.) or consecutive (plurality, distribution, broadness, frequency, continuity, reciprocity, etc) meanings. In other cases, it expresses more opaque senses such as diminution in size or importance, completeness of a single action, etc., and is believed to show much less, if any at all, motivation between signans and signatum.

However, these perceptions can turn fallacious due to differences in cultural interpretations of encoded referents. Unawareness of the meanings expressed by reduplication leads to hypercorrection. Reduplication in Maori loans necessitated by lexical gaps is pervasive in New Zealand English.

Key words: reduplication, iconic sign, cognitive principle of quantity, New Zealand English, Maori, language contact.

Вступні зауваження. Редуплікація – поліфункційне явище, що вживається для експлікації різних лексичних, граматичних і прагматичних значень, та охоплює ‘множинність’ і ‘дистрибутивність’ в іменниках, ‘інтенсивність виявлення ознаки’ у прикметниках, ‘ітеративність’, ‘дуративність’ у дієсловах, ‘пропорційне збільшення кількості’ у числівниках [Крючкова 2000; Moravcsik 1978]. У цих випадках формально-семантичне прирощення прозоро реалізує семіотичний принцип ‘більше форми – більше змісту’ [Givón 1995, с. 49-50; Haimann 1980]. Проте окремі типи редуплікації характеризуються непрозорою (“opaque” [Fischer 2011]) іконічністю, оскільки мотивація цих структурно-семантичних кореляцій не завжди зрозуміла мовцям, а зв’язок між *signans* та *signatum* виявляється контекстно обумовленим [див. Козлова 2013; Donaldson 1993; Kozlova 2013; Kulikov 2005].

Якщо універсальність та іконічність редуплікації не потребують доказів, то повний потенціал повтору залишається невизначеним. Поки не дістали належного опису процеси запозичення редуплікації в ситуаціях контакту типологічно різних мов.

Актуальність статті визначається трансдисциплінарністю досліджень взаємозв’язку мови й мислення, семіотичної діяльності людини, особливостей кодування та декодування інформації про світ в умовах мовної та культурної взаємодії. Упродовж XVII-XVIII століть у світі відбувалися суттєві демографічні зміни внаслідок міграцій європейців на інші континенти, освоєння нових земель та заснування колоній у Новому Світі. Ці культурно-історичні та соціальні чинники прискорили географічну дисперсію англійської мови та процеси її контактування з автохтонними мовами, які активно функціонували на територіях поширення англійської мови.

Мета статті: довести релевантність та ефективність іконічних репрезентацій у ситуаціях контактування неспоріднених мов. Сформульована мета передбачає розв’язання таких завдань: схарактеризувати редуплікацію як мовну універсалію та розглянути спільні для типологічно відмінних мов ознаки редуплікації; порівняти формування редуплікації в англійській та маорійській мовах, які співіснують на території Нової Зеландії; довести важливість іконічних властивостей редуплікації для кодування інформації про довкілля в ситуації контакту цих лінгвокультур.

Об’єкт дослідження: процеси й результати контактування транспортованої (англосаксонської) та автохтонної (маорі) лінгвокультур.

Предмет дослідження: мотивованість редуплікації й актуалізація квантитативного принципу іконічності в ситуації контакту типологічно різних і генетично неспоріднених маорійської та англійської мов.

Матеріалом дослідження слугували 185 редуплікованих запозичень із мови маорі в новозеландський варіант англійської мови. **Джерельна база** дослідження охоплює словники маорійської мови [BCIMD 2006] та національного варіанту англійської мови [DNZE 1997; WDNZL 2008], історичні документи (листи, реєстраційні журнали

мореплавців, записи мандрівників та місіонерів тощо), а також художні, публіцистичні, наукові тексти.

Редуплікація як мовна універсалія. Редуплікацію визначають як фонеморфологічне [Виноградов 1998, с. 408] або морфологічне [Conradie 2003, с. 204; Kouwenberg 2005, с. 533] явище, механізм якого полягає в повному або частковому повторі кореневої морфеми, афікса, чи й цілого слова. Д. Крістал [CDLP 1985, с. 259] вважає редуплікацію особливим морфологічним процесом, при якому форма афікса (суфікса або префікса) відбиває певні фонетичні характеристики кореня.

Е. Моравчик [Moravcsik 1978] дотримується більш широкого розуміння цього поняття й уживає термін ‘редуплікація’ на позначення дворазових і багаторазових реітерацій синтаксичного або фонетичного рядів у повному чи частковому вигляді з обов’язковим семантичним зв’язком між редуплікованою результативною одиницею та нередуплікованою базою деривації. Таке визначення дозволяє вилучити з розряду редуплікації первинні повтори, зокрема, звуконаслідування. Інші дослідники [Bolinger 1981, с. 65] наполягають на тому, що редуплікацію варто розглядати як спосіб словотворення, так само як композицію, афіксацію, конверсію, аббревіацію тощо.

Ці та інші тлумачення редуплікації адаптовані для потреб конкретних розвідок і не враховують універсальності та всієї структурно-функціональної типології редуплікації. Тому ми погоджуємося з позицією О. Ю. Крючкової щодо визначення редуплікації як способу “слово- та формотворення, який полягає в подвоєнні кореня або його елементів (звуків, складів), афіксів, чи й цілих слів, що набувають статусу морфем” [Крючкова 2000, с. 81].

Наявність редуплікації в різних мовах світу [Botha 2006; Вежбицкая 1999; Языки Юго-Восточной...1980 тощо], включно з контактними мовами (піджинами й креолами) [Meyerhoff 2003; Crowley 2008], а також у дитячому мовленні [Studies... 2005, с. 455-492], розмовному реєстрі [Ghomeshi 2004] свідчить про поширеність і продуктивність цього явища та стимулює різноаспектне його вивчення, зокрема, в історико-типологічному аспекті як мовну універсалію [Амбардарян 2007; Братусь 1976; Ульянов 1970, с. 259; Studies 2005], або у когнітивному та семіотичному аспектах [Fischer 2011; Ghomeshi 2004; Huyssteen 2004; Козлова 2010; 2011; 2012; 2013] як мовний вияв іконічності.

Результати цих та інших досліджень редуплікації в мовах різної будови довели пріоритетність такого способу для вираження змісту ‘кількісне збільшення’. У випадку повторів ядерність цього значення [Moravcsik 1978, с. 317] підтримується відповідністю між кількісним збільшенням складу знака та кількісним прирощенням його змісту, чим і забезпечується виконання одного з принципів іконічності – ‘більше форми : більше змісту’ [Abraham 2005, с. 549; Conradie 2003, с. 203; Huyssteen 2004; Kouwenberg 2005, с. 533].

Структурна типологія редуплікації доволі розлога [Moravcsik 1978; Rubino 2005; Hurch, 2009; Štekauer 2012, с. 107-130] й визначається такими критеріями: обсяг (повнота) повторюваного матеріалу, позиція у структурі слова, ступінь рекурсії, розподіл повторюваного матеріалу в морфологічній структурі слова. Формальні ознаки редуплікації залежать від структури складу, акцентуації, типу доміантних способів словотворення та багатьох інших чинників. Проте можна говорити про певні тенденції в структуруванні повторів та універсальні моделі редуплікації. Зазначимо окремі з них:

- Найпоширенішим у мовах світу є повтор CV.
- Більшості мов світу властиві повний та неповний види редуплікації [Крючкова 2000, с. 70].
- Коренева морфема слугує базою редуплікації переважно в аглютинативних та ізолюючих мовах, тим часом у мовах флективної будови переважає повтор афіксів [Крючкова 2000, с. 71]. Подвоєння кореневої морфеми – архаїчніше.

- Редуплікації виявляють певні структурно-семантичні моделі: для більшості мов характерне використання повної редуплікації для вираження повноти, повторюваності чи інтенсивності ознаки.
- На продуктивність редуплікації впливають особливості мовної будови.

Нижче наведено тезове узагальнення основних видів редуплікації в маорійській та англійській мовах, які співіснують і взаємодіють на території Нової Зеландії.

Спільні та своєрідні ознаки редуплікації в маорійській та англійській мовах.

Маорійська мова корінного народу Нової Зеландії генетично співвідноситься з полінезійськими мовами (східно-полінезійська група). Її граматична система характеризується аналітизмом. Такі продуктивні способи словотворення як композиція та редуплікація стимульовані особливостями мори – мінімальної одиниці, яка відчувається психологічно та фонологічно. Склад з одним коротким голосним ((C)V) дорівнює одній морі, а з довгим – двом морам.

За повнотою повторюваного матеріалу трапляються повні (*hiwihwi* “a marine fish: *Chironemus marmoratus*” [DNZE 1997, с. 349]) та часткові редуплікації (*pango* “black” > *rapango* “somewhat black” [DNZE 1997, 573]), поширені здебільшого у структурах, які складаються з трьох мор (*pakaru* “broken” > *pākarukaru* “break into pieces” [DNZE 1997, с. 566]).

За типом розподілу повторюваного матеріалу в морфологічній структурі слова редуплікація реалізується копіюванням однієї, двох перших, або трьох мор бази (часто зі скороченням повторюваного приголосного в частині $\sigma 1\sigma 1$) й міститься на початку слова ($\sigma 1\sigma 1\sigma 2\sigma 3\sigma 2\sigma 3$ - *pakaru* “broken” > *pākarukaru* “break into pieces” [DNZE 1997, с. 566]).

Редуплікація в мові маорі виражає такі значення:

- інтенсивність (*Pakeha mango mango* “a very black stranger, a negro” [DNZE 1997, с. 810]),
- множинність (*e* [te] *tangata maodi* “a human being” > *na* [nga] *taangata* “people” [DNZE 1997, с. 809-810]), часто в комбінації з інтенсивністю (*nuee nuee tanghi tanghi* “a good deal of crying” [DNZE 1997, с. 810]);
- повторення, подвоєння, копіювання (*waewae* “foot, footmark” [DNZE 1997, с. 865]);
- дистрибутивність чи обертання (*korara* “go in different directions; disperse” [WDNZL 2008 с.71]; *oro* “push, drag, roll something along” > *oriori* “move around, stroll about” [BCIMD 2006, с. 291]; *kau* “swim, float” > *kaukau* “swim around”, наприклад, “*Kua kau te tamariki tamāroa ki runga i te akau*” – “The boys **swam** to the reef”, але “*Kua pou te tamariki ki roto i te tai ē kua kaukau aere*” – “The children dived into the sea and **swam around**” [BCIMD 2006, с. 163-164]);
- повторюваність і тривалість (*kurū* “a screw” > *kurukuru* “pound, throb, pulsate”, наприклад, “*Tē kurukuru nei rāi tōna punu'atu*” – “His heart is still beating” [BCIMD 2006, с. 204]; *kāpikipiki* “call (repeatedly)”, наприклад, “*Kua kāpikipiki te tamaiti i tāna puakāoa*” – “The boy **kept calling** his dog” [BCIMD 2006, с. 152]);
- розповсюдження, поширення тощо (*āriki* “put a covering on something; cover something over; lay a table” > *ārikiriki* “spread a covering over something” [BCIMD 2006, с. 75]).

За допомогою повної редуплікації утворюються назви плазунів і рослин із широким листям, найменування предметів маорійської культури з ажурним орнаментом, позначення плетених, різьблених та інших виробів: *torotoro* “hawser, cable for securing a canoe; a climbing/creeping plant” [DNZE 1997, с. 851], *tukutuku* “the ornamental lattice-work panels in the walls of a Maori meeting house” [DNZE 1997, с. 864].

Отже, в мові маорі більшість редуплікацій для вираження лексичних і граматичних значень є вмотивованими. Зв'язок між означувальним та означуваним, який ґрунтується на квантитативному принципі іконічності ‘більше форми : більше змісту’, уможливило прозоре кодування та актуалізацію акумулятивних і консеквентних значень.

Втім не всі редуплікації прозоро іконічні. Частковий повтор вихідної бази трапляється у структурах позначень разової дії. Наприклад, *kimo* “wink” > *kimokimo* “wink frequently”

(фреквентатив), але *kikimo* “keep the eyes firmly closed” [WDNZL 2008, с. 60]. Часткова редуплікація також уживається на позначення “демінутивних значень” [Biggs 2013]. Пор. суміщення формальної та семантичної ознак:

- [{повна редуплікація} + {інтенсивність}] - *kutekute* “scarlet, red” [BCIMD 2006, с. 204]; *mura* “red; showing red, redness” [с. 261] > *muramura* “brilliant colour” [WDNZL 2008, с. 102] (*pararinga muramura* “rosy cheeks” [BCIMD 2006, с. 316]);
- [{часткова редуплікація} + {неінтенсивність / демінутивність}] - *whero* “red” > *whewhero* “reddish” [Biggs 2013].

На перший погляд, часткові редуплікації – неіконічні, оскільки вмотивований зв'язок між формальною та семантичною ознаками [{редуплікація} + {разова дія} / {зменшення інтенсивності}] відсутній. Глибше вивчення зазначених кореляцій дозволяє стверджувати, що значення разової дії суміщається з її завершеністю (*kikimo* “keep the eyes **firmly closed**” [WDNZL 2008, с. 60], а значення ‘недостатньо виражений колір’ спричинюється ознакою ‘різнобарвний’ (*whewhero* “red; **reddish brown**” [WDNZL 2008, с. 235]). Отже, ці позначення є цілком іконічними, і зв'язок між *signans* та *signatum* – мотивований: ‘більше форми : сповна, цілком; сповнений кольорів’ можна вважати варіантними реалізаціями когнітивного принципу квантитативності ‘більше форми : більше змісту’.

Вірогідність цього висновку підтверджується наступним прикладом уживання повної редуплікації для вираження “демінутивного” значення: *kona* “stupefied (from poison or drink); poisoned; drunk” > (**diminutive**) *konakona* “drunk, tipsy” [BCIMD 2006, с. 188]. Аналіз контекстів дозволяє спростувати положення про демінутивне значення редупліканта *konakona*. Не викликає сумнівів те, що формальна ознака ‘редуплікація’ узгоджується з семантичною ознакою ‘який цілком задовольняє, відповідає яким-небудь потребам’.

Пор.: “*Nō te pakari i tōna kona, kua topa ‘aia ki runga i te mataara*” (“He was so **drunk he fell down** on the road”), “*Kāre e rauka iāta i te ‘apai i tōna kona*” (“He **can’t hold** his drink”) [т.с.], де уживається симплекс *kona* ‘у стані сп’яніння та неспроможній рухатися, триматися рівно’, але “*Kua konakona ‘a Tētē i te ‘aere’anga ki te teata*” (“Tētē was **a bit drunk** when he **went** to the pictures”), “*I tōna konakona ‘anga, kua ‘aere mai ‘aia ma te ‘ura ‘aere*” (“Being pretty **tipsy**, he **came up dancing** about”) [т.с.], де дуплекс експлікує значення ‘на підпитку, але спроможній рухатися; тримається на ногах досить твердо’.

Редупліковані позначення шумів, криків чи голосів птахів та їх метонімічні деривати (назви птахів та інших джерел звучання) кількісно поступаються редуплікаціям на позначення неакустичних денотатів: *titi, teetee* “squeak, make a sharp inarticulate sound *tītī*, n *Puffinus griseus*, and perhaps other species, mutton-bird” [DNZE 1997, с. 839] (“**Titi** - <...> *Mr. Reischek says... ‘After sunset’ <...> they begin to call like “ti, ti, ti”, repeated rapidly*” (Hutton & Drummond *Animals NZ 249 Cook’s Petrel*) [цит. за: DNZE 1997, с. 840]), *pipipi* “brown creeper, or ground lark” (“...*the flock sings a long song in time and in unison*” (*JPSLV.156 Pipipi*) [цит. за: DNZE 1997, с. 609]).

Отже, основні властивості редуплікації в мові маорі можна окреслити так: наявні повні й часткові подвоєння в дієслівних, іменникових і прикметникових основах; повторювана частина розташована на початку структури слова; образні іконічні репрезентації інтенсивності значно поступаються діаграматичним позначенням повторюваності, поширення, дистрибутивності, частоти дій та явищ.

Розглянемо важливі типологічні ознаки редуплікації в англійській мові.

Англійська мова належить до індоєвропейської сім’ї мов і виявляє яскраві ознаки аналітизму, що типологічно наближує її до полінезійської мови маорі, з якою вона контактує на території Нової Зеландії.

Прозорість морфемних меж уможливорює формування подвоєння основ, складів і окремих морфем, яке досягається різними шляхами: повним повтором (*bank and bank* adj., adv. “of a river, in flood” [DNZE 1997, с. 31], *Auckland Auckland* “the city in New Zealand, as opposed to other cities that may happen to have this name” [Jackendorff 2010, с. 343] – тут і далі наведено приклади з новозеландського варіанту англійської мови), частковим повтором з

римуванням (*illegal tegel* “protected indigenous bird illegally eaten”, *Farmy Army* “farmers who moved to the city to clean up silt liquefaction and remove debris” [Bradsley 2014]), з альтернацією голосних (*tikkidak* (poss. imitative of the bird’s cry) “white-fronted tern” [DNZE 1997, с. 836], *ping-pong Pom* (coll.) “British immigrant” [Bradsley 2014]) та чергуванням приголосних (*wacky backy* “cannabis dependence” [NZDJ 2017, с. 123]).

Незважаючи на різноманітність моделей редуплікації, домінує афіксальний тип [Крючкова 1999, с. 308]. При цьому структури, які містять рими та чергування, є типовими для англійської мови, але не характерними для лексики новозеландського варіанту [Bradsley 2014].

Редуплікація в англійській мові функціонально обмежена. Вона є продуктивним засобом формування сленгізмів (*hoha* “fed up” [Bradsley 2014]), колоквиалізмів (*ping-pong Pom* [т.с.]), дитячої лексики (*pop-pop boat* “a child’s small toy boat moved by the emission of a steam jet from a candle-fired ‘boiler’ ” [DNZE 1997, с. 624]). Хоча окремі одиниці залучаються до літературного шару лексики, де вони виконують людяну функцію та реалізують різні емотивно-оцінні значення: *back-slack* “to answer back” [DNZE 1997, с. 27], *hurdy-gurdy* “a gum-washing machine turned by a hand crank” [DNZE 1997, с. 366], *op(p) shop* “orig. a shop using donated used goods (esp. clothing) to raise funds to charitable purposes; also occas. applied to any secondhand shop dealing mainly in clothing” [DNZE 1997, с. 553], *Rob’s mob*, *Robsmob* “the name given to a loose coalition of political supporters (inside and outside the Parliament) of the late Hon. Robert D. Muldoon and his (interventionist) policies” [DNZE 1997, с. 678].

Іконічність подвосня маорійських основ у новозеландському варіанті англійської мови. Джерела та шляхи утворення редуплікації в англійській мові Нової Зеландії різні – звуконаслідування, словотвірна й семантична деривація, запозичення. Внутрішньомовні ресурси вживаються переважно для вираження прагматичних значень (див. приклади вище), а редупліковані запозичення з мови маорі співвідносяться з низкою лексичних значень. Інтенсивність формування редуплікації на запозиченій основі спричинена спільною типологічною ознакою маорійської та англійської мов (аналітизмом, прозорістю морфемних меж).

Проте екстралінгвальні чинники також виявилися дуже впливовими. По-перше, освіченість мігрантів сприяла їх заглибленню в культуру маорі. По-друге, високий рівень автохтонної культури забезпечив уживаність у мові маорі позначень узагальнених, абстрактних понять разом із найменуваннями природних та культурних реалій, які поступово запозичувалися в англійську мову. По-третє, тривалою й тісною взаємодією привнесеної та тубільної лінгвокультур пояснюється результативність взаємообміну лексичними одиницями між англійською та маорійською мовами.

Зазначене стимулювало кількісну й тематичну репрезентативність маорійських запозичень, зокрема редуплікованих основ, в англійській мові Нової Зеландії:

- назви тварин і рослин – нз.англ. *panokonoko* “torrentfish” [DNZE 1997, с. 572]; *neinei*, *nene* “any of several small trees or shrubs of *Dracophylum* spp.” [DNZE 1997, с. 527];
- соціальні реалії – нз.англ. *turangaweawe* “the ability, conferred by belonging to a home-turf, to realize a strong independence; a strong homeland-based identity” [DNZE 1997, с. 865];
- побутові реалії – нз.англ. *toe-toe* “to thatch [a house] with toetoe” [DNZE 1997, с. 843].

Універсальність іконічних властивостей редуплікації уможливила реалізацію ознак, актуальних для обох контактуючих етнокультур. У багатьох випадках мотивованість формально-семантичних зв’язків опосередковано підтверджується синонімічними назвами на англійських основах, у внутрішніх формах яких мотивуючі ознаки прозорі.

Наприклад, ‘повторюваність’ в імітаціях звучань, які відтворюють багаторазовість криків птахів або особливості мовлення контактуючих етнічних груп, виражені звуконаслідувальними одиницями: нз.англ. *whio-whio* [Maori echoic from the cry; cf. Brit. *whew-duck*] “blue duck” (пор. з синонімічною звуконаслідувальною назвою на англійській основі – *whistling duck* [DNZE 1997,

с. 908]; нз.англ. *wi-wi*, *wiwi* [from early Maori imitation of French *oui-oui*] “the French” [DNZE 1997, с. 917].

Пізнаючи світ і відтворюючи його в мові, людина намагається відтворити в назвах реалій не тільки основні з погляду мовців ознаки об’єктів і явищ, а й встановити зв’язки між ними. “Психологічна природа людини, що здійснює номінацію, суперечить принципу довільності. Людина схиляється до мотивації, тобто утворення знаків, будова яких їй зрозуміла.

Крім того, мотив номінації, як і будь-який мотив, – це те, що у реальності, відображеній людиною, спонукає й спрямовує її діяльність” [Копыленко, Попова 1989, с. 14]. Обсяг використання й вибір техніки кодування, пріоритетність засобів із прозорими формально-змістовими зв’язками визначаються когнітивними преференціями мовців.

Певна річ, частковий або повний повтор виявляється оптимальним засобом вербальної фіксації сумісного розташування або функціонування двох і більше ідентичних об’єктів чи частин, які усвідомлюються як ‘неподільна єдність’:

- ‘складники цілого’ – нз.англ. *wi-wi*¹ [Maori /'wi:wi:/] “трава, що росте жмутом” [DNZE 1997, с. 917]; *kieke* [Maori /'kiki, 'gigi/] “*Freicinetia baueriana (banksii)*, різновид рослини, яка плететься” [DNZE 1997, с. 406]; нз.англ. *kawaka* [Maori /'kawaka/] “*Libocedrus mimos*a, різновид високого дерева” (“...*the natives informed me that it derived its name from the branches growing out regularly on each side*” (Bennett. L.Med. Gaz.: 1832, 7 Jan. 506) [цит. за: DNZE 1997, с. 400] – “... аборигени пояснили, що [дерево] має таку назву тому, що його гілки попарно відходять від стовбура, утворюючи жмут”); нз.англ. *pourou* [Maori /'pourou/] “маорійська традиційна скульптура з повторюваними елементами орнаменту, дерев’яний стовп із різьбленням, яким прикрашають варі (будинки маорі)” [DNZE 1997, с. 630] (Рисунки 1, 2);

- ‘повторювані рухи, тремтіння, згинання’ – нз.англ. *toetoe*, *toitoe* “grass sedge” (“...slim and **supple** like *toi toi* in the wind” (Landfall 174 25), “...a **shivering** mass of white native blossom.. a clump of *toi-toi* waving in the wind like a family of little girls drying their hair” Mansfield *Urewera Notebook* (1978) 34) [цит. за: DNZE 1997, с. 843].

Використання редуплікації можна пояснити тим, що увага мовців фокусується радше на ‘реалії як носієві ознаки’, ніж ‘реалії як індивідуальності, відокремленої від інших об’єктів’: маорі /'papa/ “будь-який широкий, плаский, твердий об’єкт” > нз.англ. *papa* “плаский камінь, брусок, плита, дошка” [DNZE 1997, с. 573].

Усвідомлюючи необхідність встановити аналогії між реалією та її вербальною репрезентацією, а також органічність зв’язку між формою та змістом, мовці використовують подвоєну форму на позначення інтенсивного вияву ознаки. Порівняймо одиниці, що суміщають структурну ознаку ‘редуплікація’ з семантичною ознакою ‘інтенсивність’ та апелюють до різних модальностей:

• нюхового, смакового сприйняття – [{редуплікація}+{‘випромінювати сильний аромат’}] або {‘мати різкий смак’}] – маорі /'kawakawa/ “неприємний на смак, гіркий” > нз.англ. *kawakawa*, *kavakava* “*Macropiper excelsum*, різновид невеликого дерева або куща, листя якого мають сильний аромат; також *pepper-tree*” [DNZE 1997, с. 400];

• візуального та слухового сприйняття – [{редуплікація}+{‘розходитися в різні боки’}] +{‘видавати гучний звук’}] – маорі /'piupiu/ (букв. ‘кидати або розгойдувати’) “предмет одягу з важкими китицями, виробленого з льону та прикріпленого тасьмою або ремінцем до талії” (Рисунок 3) > нз.англ. *piupiu* /'piupiu/ “традиційний одяг маорі: спідниця з китицями зі спеціально обробленого й висушеного льону, яку одягають під час церемоній та концертних виступів” (під час виконання танців коливання китиць супроводжується тріщанням, деренчанням – “...*it is practically a silent garment but it can also be made of dried flax to make a swishing, rustling sound when an owner is engaged in hakas or in twirling the poi balls*” (Beattie. *Trad. Lifew. South. Maori* (1994) 48) [цит. за: DNZE 1997, с. 611] – “Цей предмет одягу не видає звук, але іноді його виготовляють із висушеного льону, щоб [спідниця] видавала тріск під час виконання [танцю] хака або кручення пой”).

Рис. 1. Рослини Нової Зеландії: кікі та каваква [McDK 1980]

Рис. 2. Традиційна скульптура маорі: дерев'яний стовп поупу при вході до варі.

Рис. 3. Маорі, вдягені в традиційні спідниці п'ю-п'ю, виконують кручення пой.

Центр полінезійської культури, Оаху, Гавайські острови, 2012 р. (фотографії з авторського архіву)

Отже, редуплікація в маорійській та англійській мові виявилася ефективним семіотичним засобом. За допомогою образних та діаграматичних іконічних знаків відтворюються важливі з погляду мовців смисли.

Усе ж не всі редуплікації мотивовані. На ранніх етапах контактування повтори інтенсивно уживалися з метою полегшення спілкування. Той факт, що комуніканти вдавалися до багаторазового повторення аби досягти зрозумілості повідомлення, підтверджується контекстами з історичних джерел: “The **Chiefs repeated the sorrowful words, Tacoury mate' Marion** (Tacoury has killed Marion). – He then goes on to tell of his farther enquiries into the circumstances of the murder” (*Nouveau Voyage a la Mer du Sud*) [MNLCLI 1784, с. 337]; “When he [a Maori chief] came up to me I saw he was weeping, whilst he uttered the words: “Tacoury *“mate Marion,”* which signifies, “Tacoury has killed Marion.” **At first I did not understand what he was saying,** because I was certain that M. Marion was on board his ship. However **the chief kept on repeating the same words several times, so that I now began to think that the chief wanted to tell me** that it was Tacoury's intention to kill M. Marion. A moment afterwards he left me very suddenly...” (1776, April 20 *Lieutenant Young to Secretary Stephens*) [HRNZ 2016, с. 413].

Писемні пам'ятки також фіксують уживання європейцями редуплікації в англо-маорійському піджині (Pakeha Maori [Holmes 1996, с. 177]) тоді, коли в мові маорі повтор основ в етимонах відсутній. Такі вживання редуплікації в контактних мовах частково спричинені прагматичним чинником та дією універсальної тенденції до вживання повторів для підвищення ступеня взаєморозуміння.

Поповнення словникового складу подвоєними структурами в ситуаціях мовного контакту часто пояснюється недостатнім рівнем культурної та мовної компетенції комунікантів, глибини лінгвістичного знання про світ, обізнаності комунікантів з особливостями лінгвокультури, з якою вони контактують. Оскільки мовною компетенцією зумовлюється адекватність інтерпретації плану вираження та плану змісту мовних знаків, її недостатній рівень призводить до девіантного відтворення етимона, запозиченого з мови-джерела в систему-реципієнт.

Неадекватність між етимонам та запозиченням найчастіше виявляється в модифікації формального плану знака з причин нерозпізнання якісного складу фонетичної та/або морфологічної структури запозиченої одиниці. Пор. субституцію приголосних у запозиченнях із мови маорі в новозеландському національному варіанті англійської мови:

ФОРМА, НАБЛИЖЕНА ДО ЕТИМОНА (С_{ГЛУХИЙ} /p/) – маорі /'poNa/ “різновид папороті” > нз.англ. *punga-punga* (“Then there were magnificent tree-ferns, one kind growing some forty feet high, called punga by the natives” (Banes Edward Crewe 198) [цит. за: DNZE 1997, с. 622] – “Там були величезні дерева, окремі з них досягали сорока футів, аборигени називали їх понга”) та АНГЛІЗОВАНА ФОРМА (С_{ДЗВІНКИЙ} /b/) – маорі /'poNa/ “різновид папороті” > нз.англ. *bunga-bunga* (“...a New Zealand settlers’ corruption of the Maori word punga” [MDAW 2011, с. 65] – “... [це] перекирчування маорійської назви *punga* в мовленні поселенців”).

У системі мови-реципієнта (англійській) спостерігаємо формування інновацій із редулькованою структурою на базі маорійських етимонів-симплексів за аналогією до продуктивного словотворчого засобу в системі мови-джерела: маорі /'poNa/ “різновид папороті” > нз.англ. *punga-punga*, *bunga-bunga*. Зазначимо, що такі випадки гіперкорекції – не поодинокі. Численні редулькації поповнили лексикон новозеландського варіанта англійської мови внаслідок хибної інтерпретації європейцями форми етимонів і бажання наслідувати продуктивну в мові маорі дериваційну модель. Наприклад, ранні писемні пам’ятки фіксують уживання редулькованої форми одиниці нз.англ. *patu* (істор.) “кам’яний кийок, різновид зброї”: маорі /'patu/ > нз.англ. (1769 – тут і далі дата фіксації в писемних джерелах) *patoo-patoo*, (1777) *patapatow*, (1783) *patu patu* [DNZE 1997, с. 583].

До речі, одиниця нз.англ. *pake* “накидка від дощу, виготовлена з необробленого льону” в ранніх уживаннях є редулькацією ((1773) *bugy bugy*, (1777) *boghee-boghee*, (1777) *bugge(e)bugge(e)*, (1783) *bugabuga*), хоча етимон має просту, а не редульковану структуру (маорі /pa:ke:/ [DNZE 1997, с. 566-567]). Очевидно, що на початку колонізації європейці мали недостатній рівень лінгвокультурної компетенції й не розмежовували в мові маорі дві окремі лексеми на позначення різних стилів традиційного одягу маорі – *pakapaka* “плащ, мантія з необробленого льону” (техніка плетення надає накидці вигляд витканої ковдри) та *pākē* “пелерина з необробленого льону” (техніка плетення надає накидці волохатий вигляд).

Інші приклади розбіжностей між простою морфологічною структурою етимонів і редулькацією в запозиченнях свідчать про дію народної етимології та аналогії. Наприклад, лексема з мови маорі *puu* ‘труба, гвинтівка’ з’являється в журналах Кука як повтор *rourou*, мотиваційну ознаку якого встановити важко. Інтерференцію європейської лінгвокультури (англ. *pow!pow!*; пор. також рос. *пиф-наф.*) до уваги не беремо, оскільки перше вживання в писемних пам’ятках фонетично вмотивованого вигуку англ. *pow* датовано 1881 р. [OED 2004], а записи в журналах Кука належать до кінця XVIII ст. Більш імовірним вважаємо вплив психолінгвістичного чинника. Допускаємо, що структурна невідповідність запозичення та етимона спричинена хибною інтерпретацією реципієнтами внутрішньої форми лексеми в мові-джерелі і, як наслідок, – вибором іншого способу та ознаки мотивації при запозиченні: маорі *puu* < ‘металева труба’ [Clark 1990, с. 101] vs нз.англ. *rourou* < ‘те, що видає повторюваний звук пострілу’.

Висновки та перспективи. Генетично неспоріднені англійська та маорійська мови взаємодіють на території Нової Зеландії та виявляють спільні типологічні ознаки. Аналітична будова та прозорість морфемних меж уможливають уживання повної та часткової редулькації в цих мовах. Проте в мові маорі такий спосіб словотворення є більш продуктивним, порівняно з англійською мовою. З огляду на структуру й семантику редулькації, слід зазначити, що в маорійській мові домінує ініціальне розташування повторюваного матеріалу для вираження широкого спектру лексичних і граматичних значень. В англійській мові повторювана частина розташована в терміналі структури, і редулькація орієнтована на вираження більш абстрактних прагматичних значень.

Встановлено, що іконічні властивості редулькації для кодування інформації про довкілля в ситуації контакту цих лінгвокультур виявилися важливими. Результати дослідження структури й семантики запозичень з мови маорі в англійську мову засвідчують розпізнавання реципієнтом мотивуючих ознак, актуальних для автохтонної лінгвокультури. Це дозволяє стверджувати факт мотивованості редулькації й актуалізації квантитативного

принципу іконічності в ситуації контакту типологічно різних і генетично неспоріднених маорійської та англійської мов.

Перспективи дослідження передбачають зіставний аналіз редуплікованих запозичень з інших автохтонних і привнесених мов, які контактують з англійською мовою на різних територіях її поширення. Отримані результати сприятимуть глибшому розумінню природи лінгвокультурної взаємодії, мовних і культурних універсалій, а також дозволять оцінити інтенсивність дії когнітивних, соціокультурних та психологічних чинників внутрішньомовного розвитку.

Перелік умовних скорочень і позначень

англ. – англійська мова;	Brit. (англ. British English) – британський варіант
нз.англ. – новозеландський варіант англійської мови;	англійської мови;
пор. – порівняй, порівняймо;	cf. (лат. confer) – порівняй, порівняймо;
рос. – російська мова;	vs (лат. versus) – а відміну від, у порівнянні з;
adj. (англ. adjective) – прикметник;	> - розвинулося у;
adv. (англ. adverb) – прислівник;	< - розвинулося, походить з.

Література

- Амбардарян Г. Г. Семантико-типологический анализ редуплицированных образований (на материале армянского, русского, английского языков) : автореф. дис. на соискание науч. степени докт. филол. наук : спец. 10.02.03 “Славянские языки” / Гаяне Генриковна Амбардарян. – Ереван, 2007. – 51 с.
- Братусь И. Б. Акустические ономатопы в индонезийском языке : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.20 “Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание” / Игорь Борисович Братусь. – Ленинград, 1976. – 15 с.
- Вежбицкая А. Редупликация в итальянском языке: кросс-культурная прагматика и иллокутивная семантика / Анна Вежбицкая // Семантические универсалии и описание языков / пер. с англ. А. Д. Шмелева ; под. ред. Т. В. Булыгиной. – М. : Языки русской культуры, 1999. – С. 224-262.
- Виноградов В. А. Редупликация // В. А. Виноградов // Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – 2-е изд. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1998. – С. 408.
- Козлова Т. О. Иконичность редуплицирующих глаголов в готском языке / Т. О. Козлова // Science and Education a New Dimension : Philology. – Budapest : Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe, 2013. – Vol. I (2). – Issue 11. – С. 141-144.
- Козлова Т. О. Редупликація і.е. кореня та її вплив на семантичну рефлексію етимону / Т. О. Козлова // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка : Філологічні науки / відп. ред. Л. М. Марчук. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2010. – Вип. 22. – Т. 1. – С. 200–204.
- Козлова Т. О. Роль первинної іконічності в процесах формально-семантичної диверсифікації: звуконаслідувальні редуплікації в індоєвропейській мові-основі та їх рефлексії / Т. О. Козлова // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство) : у 2 ч. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. – Вип. 105 (1). – С. 61-66.
- Козлова Т. О. Фономорфологічні повтори як іконічна репрезентація типологічної домінанти індоєвропейської мови-основи / Т. О. Козлова // Вісник ЗНУ : зб. наук. праць / гол. ред. П. І. Білоусенко. – Запоріжжя : ЗНУ, 2011. – Вип. 1. – С. 109-118.
- Копыленко М. М. О принципиальной произвольности знака и стремлении человека мотивировать языковой знак / М. М. Копыленко, З. Д. Попова // Проблемы фоносемантики : тезисы выступлений на совещании. – М. : Изд-во МГУ, 1989. – С. 14-15.
- Крючкова О. Ю. Модели суффиксальной редупликации как отражение процессов словообразовательной эволюции / О. Ю. Крючкова // Альманах “Говор”. – Сыктывкар : Сыктывкарский госуниверситет, 1999. – Вип. 3. – С. 310-336.
- Крючкова О. Ю. Редупликация в аспекте языковой типологии / О. Ю. Крючкова // Вопросы языкознания. – 2000. – № 4. – С. 68-84.
- Ульман С. Семантические универсалии / С. Ульман ; [пер. с англ., под ред. и с предисловием Б. А. Успенского] // Новое в лингвистике : Языковые универсалии. – М. : Издательство “Прогресс”, 1970. – Вип. V. – С. 250-299.
- Языки Юго-Восточной Азии. Проблемы повторов. – [отв. ред. Н. Ф. Алиева]. – М. : Наука; Глав. ред. восточной лит-ры, 1980. – 271 с. – (Институт востоковедения. Академия наук СССР).
- Abraham W. Intensity and diminution triggered by reduplicating morphology: Janus-faced iconicity / Werner Abraham // Studies on reduplication. Empirical Approaches to Language Typology / ed. by Bernard Hurch, Veronika Mattes. – Berlin : Walter de Gruyter, 2005. – P. 547-568. – (EALT ; vol. 28).
- Bardsley D. Slang in Godzone (Aotearoa-New Zealand) / Dainne Bardsley // Global English Slang: Methodologies and Perspectives / ed. by Julie Coleman. – N.Y. : Routledge, 2014. – P. 96-106.
- Biggs B. Let's Learn Maori / Bruce Biggs. – Auckland : Auckland University Press, 2013. – 206 p.
- Bolinger D. Aspects of Language / Dwight Bolinger, Donald A. Sears. – New York : Harcourt Brace Jovanovich, 1981. – xvi, 352 p.
- Botha R. P. Form and Meaning in Word Formation: A Study of Afrikaans Reduplication / Rudolf P. Botha. – Cambridge : Cambridge University Press, 1988. – 187 p.
- Clark R. Pidgin English and Pidgin Maori in New Zealand / Ross Clark // New Zealand Ways of Speaking English / ed. by Allan Bell, Janet Holmes. – Wellington : Victoria University Press, 1990. – P. 97–114. – (Series: Multilingual Matters ; vol. 65).
- Conradie C. J. The Iconicity of Afrikaans Reduplication / C. Jac Conradie // From sign to signing / ed. by Wolfgang G. Miller, Olga Fischer. – Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 2003. – P. 203-224. – (Iconicity in Language and Literature ; vol. 3).
- Crowley T. Pidgin and Creole Morphology / Terry Crowley // The Handbook of Pidgin and Creole Studies / ed. by Silvia Kouwenberg & John Victor Singles. – Chichester : Wiley-Blackwell, 2008. – P. 74-97.

- Donaldson B. C. A Grammar of Afrikaans / Bruce C. Donaldson. – Berlin, N. Y. : Walter de Gruyter, 1993. – 497 p. – (Mouton grammar library ; vol. 8).
- Fischer O. Cognitive iconic grounding of reduplication in language / Olga Fischer // *Semblance and Signification* / ed. by Pascal Michelucci, Olga Fischer and Christina Ljungberg. – Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 2011. – P. 55-82. – (Iconicity in language and Literature ; vol. 10).
- Ghomeshi J. Contrastive Focus Reduplication in English (The Salad-Salad Paper) / J. Ghomeshi, R. Jackendoff // *Natural Language & Linguistic Theory*. – Amsterdam : Kluwer Academic Publishers, 2004. – # 22. – P. 307-357.
- Givón T. Isomorphism in the Grammatical Code: Cognitive and Biological Considerations / Talmy Givón // *Iconicity in Language 4* / ed. by Raffaele Simone. – Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing, 1995. – P. 47-76. – (Amsterdam studies in the theory and history of linguistic science: Current Issues in Linguistic Theory ; vol. 110).
- Haiman J. The Iconicity of Grammar: Isomorphism and Motivation / John Haiman // *Language*. – Sep., 1980. – Vol. 56, No. 3. – P. 515-541. – (Linguistic Society of America).
- Holmes J. Maori English. New Zealand / Janet Holmes, Allan Bell // *Atlas of Languages of Intercultural Communication in the Pacific, Asia, and the Americas. Vol. 3.* / ed. by Stephen Adolphe Wurm, Peter Mühlhäusler, Darrell T. Tryon. – Berlin : Walter de Gruyter, 1996. – P. 177-182.
- Hurch B. Typology of reduplication: The Graz database / Bernhard Hurch, Veronica Mattes // *Use of Databases in Cross-Linguistics Studies* / ed. by Martin Everaert, Simon Musgrave, and Alexis Dimitriadis. – New York : Mouton de Gruyter, 2009. – P. 301-328.
- Huyssteen G. B. van. Motivating the Composition of Afrikaans Reduplications: A Cognitive Grammar Analysis / Gerhard B. van Huyssteen // *Studies in Linguistic Motivation* / ed. by Günter Radden, Klaus-Uwe Pather. – Berlin : Mouton De Gruyter, 2004. – P. 269-320. – (Cognitive Linguistics Research).
- Jackendoff R. Meaning and the lexicon : The Parallel Architecture 1975–2010 / Ray Jackendoff. – Oxford : Oxford University Press, 2010. – 485 p.
- Kouwenberg S. Diminutive reduplication in Caribbean Creole languages / Silvia Kouwenberg, Darlene LaCharite // *Studies on reduplication. Empirical Approaches to Language Typology* / ed. by Bernhard Hurch, Veronika Mattes. – Berlin : Walter de Gruyter, 2005. – P. 533-546. – (EALT ; vol. 28).
- Kozlova T. O. The Symmetry and Iconic Functions in Proto-Indo-European Root Patterns / T. O. Kozlova // *Герценовские чтения. Иностранные языки: материалы межвузовской научной конференции, 16-17 мая, 2013 г.* – СПб.: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2013. – С. 79-81.
- Kulikov L. Reduplication in the Vedic verb : Indo-European Inheritance, analogy and iconicity / Leonid Kulikov // *Studies on reduplication* / ed. by Bernhard Hurch. – Berlin, New York : Walter de Gruyter, 2005. – P. 431-454. – (Empirical approaches to language typology ; vol. 28).
- Meyerhoff M. Reduplication in Bislama : An overview of phonological and semantic factors / Miriam Meyerhoff // *Twice as Meaningful: Morphological Reduplication in Pidgins and Creoles* / ed. by Silvia Kouwenberg. – London : Battlebridge, 2003. – P. 231-238.
- Moravcsik E. Reduplicative constructions / Edith A. Moravcsik // *Universals of Human language. Vol. 3: Word Structure* / ed. by Joseph Greenberg. – Stanford, CA : Stanford University Press, 1978. – P. 297-334.
- Rubino C. Reduplication: Form, Function and Distribution / Carl Rubino // *Studies on Reduplication*; ed. by Bernhard Hurch. – Berlin : Walter de Gruyter, 2005. – P. 11-30. (Empirical Approaches to Language Typology).
- Štekauer P. Word-Formation in the World's Languages: A Typological Survey / Paul Štekauer, Salvador Valera, Livia Körtvélyessy. – Cambridge : CUP, 2012. – 390 p.
- Studies on Reduplication. Empirical Approaches to Language Typology; Vol. 28 / ed. by Bernhard Hurch. – Berlin, New York : Mouton de Gruyter, 2005. – 640 p.

Довідкова література

- (BCIMD) Buse J. Cook Islands Maori Dictionary / Jasper Buse, Raututi Taringa. – Suva, Fidji : Quality Press, 2006. – 564 p.
- (CDLP) Crystal D. A Dictionary of Linguistics and Phonetics / D. Crystal. – Oxford : Basil Blackwell, 1985. – 340 p.
- (DNZE) The Dictionary of New Zealand English / A Dictionary of New Zealandisms on Historical Principles / [ed. by H. W. Orsman]. – Auckland : Oxford University Press, 1997. – 965 p.
- (OED) The Oxford English Dictionary [Electronic resource]. – CD-ROM, version 3.1. – 2nd ed. — Oxford : Oxford University Press, 2004.
- (WDNZZL) Williams W. A Dictionary of the New Zealand Language [Electronic resource] / William Williams. – Auckland : Williams and Norgate, 1892; digitized by the Internet Archive. – Microsoft Corporation, 2008. – Access mode : https://archive.org/stream/dictionaryofnewz00will/dictionaryofnewz00will_djvu.txt

Джерела ілюстративного матеріалу

- (HRNZ) Historical Records of New Zealand. Journal of the “Mascarin” [Electronic resource] // compiled by Robert McNab; ed. by John MacKay. – Wellington, N.Z. : John McKay, Government Printer, 1914. – Vol. 2. – P. XXI-XXII // New Zealand Text Collection (NZTC). – Wellington : Victoria University of Wellington, 2016. – Access mode : <http://nzetc.victoria.ac.nz/tm/scholarly/tei-McN02Hist-t1-body-d1-d21.html>
- (MNLCLI) Maty P. H. A New Review with Literary Curiosities, and Literary Intelligence [Electronic resource] / Paul Henry Maty. – Vol. 5. – London : J. Davis, Chancery Lane, 1784. – 505 p. – Access mode : <https://books.google.nl/books?id=Jv4vAAAAAYAAJ&pg=PA337&lpg=PA337&dq>
- (McDK) McDowell I. Kawakawa, Kiekie [Electronic resource] // Ian McDowell. Kawakawa Kiekie Ian McDowell.jp, 1980. – Access mode : <http://www.pukekura.org.nz/uploads/images/Explore%20the%20Park/Brooklands%20bush%20walk/>
- (NZDJ) New Zealand Dental Journal [Electronic resource]. – New Zealand Dental Association Allies Press Limited, 2007. – Vol. 102-103. – Access mode : <https://books.google.nl/books?id=pKZRAQAIAAJ>

(Матеріал надійшов до редакції 13.10.17)